

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **December 2017**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Ázijská rozvojová banka (ARB) vo svojej najnovšej prognóze z 15.12. uvádza, že **rast HDP Kazachstanu za r. 2017 dosiahne 3,7 %** oproti pôvodne očakávaným 2,7 %. Ako hlavný dôvod uvádza dvojciferný rast produkcie banského a ťažobného priemyslu. **Odhad hospodárskeho rastu v r. 2018 banka rovnako zvýšila na 3,3 %** oproti doposiaľ prognózovaným 3,0 %, ťahať by ho mal obnovený rast domáceho dopytu a vyššie ceny nerastných surovín.

ARB pôsobí v Kazachstane už 23 rokov, za ten čas sa podieľala na financovaní 28 vládnych programov v celkovej hodnote 4,6 mld. \$ a na rozvoj inštitúcií poskytla 40 mil. \$ nenávratnej technickej pomoci. V jej novej stratégii vo vzťahu ku Kazachstanu sú stanovené 3 priority: pomoc diverzifikovať jeho ekonomiku smerom k nižšiemu využívaniu uhl'ovodíkov, stimulácia inkluzívneho rozvoja krajiny a podpora využívania zelených technológií. Banka sa plánuje orientovať na menej rozvinuté oblasti, lebo najväčšie problémy vidí v oblasti infraštruktúry a služieb poskytovaných vo vidieckych oblastiach. V štádiu posudzovania sa v súčasnosti nachádzajú 4 projekty v hodnote 440 mil. \$, ktoré sú zamerané na sféru zdravotnej starostlivosti a poľnohospodárstvo.

Objem investícií kazašských firiem do základného kapitálu za 11 mesiacov r. 2017 dosiahol 7,5 bil. ₸ (18,7 mld. €, výmenný kurz k 03.01.2018: 400,8 ₸/1€) a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 5,7 %. Prevládajúcim zdrojom investícií v uvedenom období boli vlastné finančné prostriedky podnikateľských subjektov, ktoré dosiahli 5,1 bil. ₸ (12,7 mld. €). Nárast o 15 % zaznamenali investície do nákupu strojov, zariadení, dopravných prostriedkov a ich opravy. Hlavný podiel investícií do základného kapitálu pripadá na banský a ťažobný priemysel (34,5 %), dopravu a skladovanie (14,3 %) a činnosť realitných kancelárií (12,8 %).

Prílev priamych zahraničných investícií za 6 mesiacov r. 2017 dosiahol 10,5 mld. \$ a medziročne sa zvýšil o 8,6 %. Najvyšší rast investícií zaznamenáva priemyselná výroba (+46,7 %) a doprava (+10 %). Prílev PZI v r. 2016 predstavoval 21 mld. \$ a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšil o 41,5 %. V novej stratégii prílevu PZI na roky 2018-2022 si Kazachstan zadefinoval 11 prioritných krajín (USA, Ruská federácia, Spojené kráľovstvo a ďalšie) a 2 hlavné kategórie priemyselných odvetví, do ktorých má záujem získavať zahraničných investorov. V prvom rade ide o odvetvia s aktuálnym potenciálom, sem patrí potravinársky priemysel, strojárstvo, spracovanie ropy, plynu a nerastných surovín (metalurgia, chemický a petrochemický priemysel). Do druhej kategórie patria oblasti perspektívneho rozvoja, napríklad informačné a komunikačné technológie, cestovný ruch a finančné služby, ktoré môžu byť pre investorov zaujímavé z dlhodobého hľadiska. Plánom je zvýšiť do r. 2022 podiel ročného prílevu PZI na HDP zo súčasných 15 % na 19 %.

Celkový obrat zahraničného obchodu za január-október 2017 dosiahol 62,1 mld. \$ a medziročne sa zvýšil o 25,6 %, vývoz predstavoval 38,5 mld. \$ (nárast o 32,5 %), dovoz 23,6 mld. \$ (+15,8 %). Hlavnými obchodnými partnermi v dovoze boli Ruská federácia (38,9

% celkového dovozu), Čína (16,0 %) a NSR (5,1 %). Vývoz smeroval najviac do Talianska (18,6 %), Číny (11,7 %) a Holandska (10,0 %). Vývoz do krajín Eurázijskej ekonomickej únie predstavoval 4 154,1 mld. \$ (nárast o 32,1 %), dovoz bol 9 817,3 mld. \$ (+26,5 %). Kazachstan v súčasnosti exportuje viac ako 800 rôznych tovarov do 113 krajín sveta.

V oblasti podpory exportu, ktorý zabezpečuje spoločnosť Kazakh Export, bola v priebehu tohto roka poskytnutá finančná pomoc vo forme rozličných nástrojov exportným kontraktom v celkovej hodnote 178 mld. ₸ (444 mil. €). V súčasnosti možno pozorovať kvalitatívne zmeny v štruktúre podporovaného vývozu. Zatiaľ čo v minulých rokoch hlavnú časť exportérov tvorili obchodné spoločnosti (väčšinou vývozcovia poľnohospodárskych surovín), v priebehu r. 2017 prakticky všetky eximbankou podporené exportné kontrakty sa týkajú sektoru priemyselnej výroby a služieb.

Minister národnej ekonómie T. Sulejmenov informoval 29.12., že hospodárstvo Kazachstanu počas celého uplynulého roka vykazovalo stabilné tempo rastu a plánované ciele sa podarilo dosiahnuť. **Rast HDP za celý r. 2017 podľa predbežných údajov dosiahol 4,0 %**, medziročná miera inflácie v decembri 2017 bola 7,1 % a národná mena tenge (KZT, ₸) oslabila za rok o 5 %. Rast reálneho HDP v r. 2018 by podľa prognózy rezortu hospodárstva mal dosiahnuť 3,1 % s priemernou hodnotou 3,7 % v nasledujúcich 5 rokoch. Makroekonomický výhľad je založený na priemerných svetových cenách ropy 45 \$ za barel a jeho prípadná úprava smerom nahor bude závisieť od udržateľnosti súčasných cien ropy dosahujúcich 62 \$ za barel.

Výška minimálnej mzdy bola 1. januára 2018 stanovená na 28,284 tis. ₸ (71 €), minimálny dôchodok je 33,745 tis. ₸ (85 €). Novo bol stanovený aj index MRP (mesačný rozpočtový ukazovateľ pre výpočet sociálnych dávok a iných sociálnych platieb, pokút, daní a iných platieb v súlade so zákonodarstvom KZ), ktorý predstavuje 2,405 tis. ₸ (6 €).

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Od 1. januára 2018 platí nový Daňový kódex

Kódex o daniach a iných povinných platbách do rozpočtu (Daňový kódex) nadobudol účinnosť od 1. januára 2018. Úlohou dokumentu je zdokonaľiť daňové zákonodarstvo, zrušiť neefektívne daňové stimuly, optimalizovať daňové režimy, prispôbiť fiškálnu politiku novej ekonomickej realite, stimulovať prechod podnikateľskej sféry z tieňovej ekonomiky do reálnej, rozšíriť daňový základ v surovinovom sektore, zlepšiť správu a výber DPH. Nová úprava daňovej legislatívy by mala podporiť rozvoj malého a stredného podnikateľského stavu, uvažuje so zachovaním špeciálnych daňových režimov a skrátením premlčacej lehoty pre MSP z 5 na 3 roky. V poľnohospodárskom sektore platitelia jednotnej pozemkovej dane nebudú platcami DPH nezávisle od dosahovaného obratu. K zníženiu daňového zaťaženia dochádza tiež v prípade ťažobných spoločností (uhlie, ropa, zemný plyn, minerálne nerasty, geologický prieskum).

Nový Daňový kódex by mal tiež podporiť ozdravenie finančného sektora a rozvoj priemyselnej výroby. V oblasti automobilového priemyslu a výroby poľnohospodárskej techniky bude v rámci špeciálnej investičnej zmluvy možné oslobodenie od platby DPH. Za účelom modernizácie a reštrukturalizácie existujúcich subjektov budú zavedené úľavy na daniach z príjmu právnických osôb. Do r. 2028 bude zachovaný režim exterritoriality pre subjekty pôsobiace v špeciálnych ekonomických zónach (ŠEZ) „Park inováčných

technologíí“ (СЭЗ «Парк инновационных технологий»). Od momentu registrácie v ŠEZ budú mať firmy nárok na úľavu z pozemkovej dane a dane z nehnuteľnosti.

Astana je najlepším miestom na podnikanie v Kazachstane

Akim (primátor) hlavného mesta A. Isekešev prijal 06.12. špeciálne ocenenie za **1. miesto Astany v novom ratingu, v ktorom sa na národnej úrovni hodnotili podmienky pre podnikanie v jednotlivých regiónoch** (14 hodnotených oblastí, mestá Astana a Almaty) a mestách (spolu 55 miest). Rating sa bude vyhodnocovať raz ročne a medzi hlavné hodnotené kritériá patrí regulačný rámec v danom regióne, dostupnosť finančných zdrojov pre podnikanie, ľudský kapitál, podnikateľská infraštruktúra, transparentnosť rozhodnutí prijímaných na úrovni regiónu. Zostavovaný bude na základe objektívnych (oficiálne štatistiky) a tiež subjektívnych (prieskumy) kritérií. 6. december je v Kazachstane oslavovaný ako „Deň industrializácie“, počas ktorého prezident v rámci telemosta slávnostne otvára veľké priemyselné projekty, v tomto roku ich bolo 25, boli medzi hlavne nimi výrobné potravinárske a priemyselné podniky, infraštruktúrne projekty.

Ocenenia pre najlepších zahraničných investorov

Ministerstvo pre investície a rozvoj spoločne s národnou investičnou agentúrou Kazakh Invest ocenili 22.12. najlepších zahraničných investorov za rok 2017. Za aktivity v oblasti **agropotravinárskeho komplexu** bola ocenená **cyperská spoločnosť Маревен Фуд Тянь-Шань**, ktorá sa zaoberá výrobou potravinárskych výrobkov a polotovarov (http://businessmap.kz/ru/branch/TOO_MAREVEN_FUD_TYAN_SHAN_2963/). **V oblasti priemyselnej výroby** bola ocenená **japonská spoločnosť Tokyo Rope Almaty** (výrobky z ocele:

<http://www.jp kz.org/conference/roadshow/7Tokyo%20Rope%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B0%20ENG.pdf>).

Najúspešnejším zahraničným investorom v Kazachstane v sfére **rozvoja logistickej infraštruktúry** sa stala **čínska spoločnosť Cosco Shipping** (výstavba suchého prístavu na území špeciálnej ekonomickej zóny СЭЗ Хорос - Восточные ворота, <http://www.sezkhorgos.kz/>). Za investičnú aktivitu v rozvoji **ťažobno-metalurgického komplexu** bola ocenená **ruská spoločnosť Giessenhaus**, ktorá v Pavlodare vyrába legovaný hliník. Cenu za investície do **farmaceutického priemyslu** získala **poľská spoločnosť Химфарм" Polpharma** (<http://www.santo.kz/about/>), výrobca liekov v tabletoch.

Zmeny vo verejnom obstarávaní v oblasti stavebníctva

Od 1. januára 2018 nadobúdajú platnosť nové pravidlá verejného obstarávania v sektore stavebníctva. Problémom totiž doposiaľ bolo, že aj napriek vysokej konkurencii v tomto sektore (v priemere 7-8 účastníkov na jedno obstarávanie) bolo až 80 % súťaží nakoniec zrušených vzhľadom na odstúpenie záujemcov. Príčinou masového sťahovania prihlášok do verejného obstarávania v oblasti stavebníctva bola zložitá projektová dokumentácia vyžadujúca veľký počet doplnkových potvrdzujúcich dokumentov.

Oblasť stavebníctva patrí pritom medzi licencované odbory podnikateľskej činnosti a **na verejných súťažiach sa môžu zúčastňovať iba spoločnosti majúce príslušnú licenciu**, pri získaní ktorej museli potvrdiť schopnosť pracovať so zodpovedajúcimi materiálnymi a ľudskými zdrojmi v sfére stavebníctva. V tejto súvislosti zavádzajú nové pravidlá zmeny, na základe ktorých dokumentom potvrdzujúcim schopnosť pracovať s materiálnymi a ľudskými zdrojmi vo verejnom obstarávaní v stavebníctve je príslušná licencia, vydaná v súlade

s platnou legislatívou. Ich prínos by mal byť v zjednodušení, zrýchlení a sprehľadnení procesu verejného obstarávania v sektore stavebníctva, ako aj v znížení rizika korupcie.

Rastúci dopyt po nábytku

Podľa údajov Kazašskej asociácie firiem nábytkárskeho a drevospracujúceho priemyslu domáci výrobcovia za 9 mesiacov r. 2017 dokázali zabezpečiť iba časť domáceho dopytu po nábytku: 60 % dopytu po stoloch a stoličkách, 77 % trhu dreveného kancelárskeho nábytku, 30 % nábytku pre reštaurácie a hotely a 68 % kuchynského nábytku, zvyšok pripadol na dovozy zo zahraničia (dovoz zo SR predstavoval 419,2 tis. €). V súčasnosti dochádza k rastu domáceho dopytu – v sektore stolov a nábytku na sedenie sa medziročne zvýšil o 32 %, v kancelárskom nábytku o 51 %, v nábytku pre hotely až o 77 % a v prípade kuchynského nábytku sa domáci dopyt zvýšil o 23 %.

Podiel nábytkárskeho priemyslu na priemyselnej výrobe Kazachstanu pritom nie je veľký – dosahuje iba 0,4 %. **Objem produkcie nábytkárskych firiem za 10 mesiacov r. 2017 dosiahol 30,7 mld. ₸ (77 mil. €)** a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 49 %. Hlavná časť výroby nábytku pripadla na mesto Almaty (28 %), Almatinskú oblasť (12,3 %) a Pavlodarskú oblasť (11,9 %). Medzi **najdôležitejšie spoločnosti pôsobiace v oblasti nábytkárskeho priemyslu** patria ТОО Витрина Плюс, ТОО Аriba, ТОО Алма Мебель a niekoľko výrobných závodov firmy ZETA.

Prezident vyzval firmy, aby nedržali peniaze na zahraničných účtoch

Prezident N. Nazarbajev počas celonárodného telemosta „Nová industrializácia krajiny: skok kazašského leoparda“ (06.12.) vyzval manažérov štátnych podnikov a nadnárodných firiem pôsobiacich v Kazachstane, aby nedržali peniaze na svojich zahraničných účtoch, ale ich previedli do kazašských bánk a investovali ich do rozvoja domácej ekonomiky. Zároveň požiadal predsedu vlády B. Sagintajeva, aby urýchlene dopracoval devízovú legislatívu a prijal opatrenia na zabránenie úniku kapitálu do zahraničia prostredníctvom podozrivých alebo fiktívnych vývozných-dovozných operácií, keď napríklad vývozca dodá tovar alebo služby do zahraničia, ale nedostane za to zaplatené alebo dovozca prevedie úhradu za tovar do zahraničnej banky, nedostane ho však a nevrátia sa mu ani vložené peniaze. **Podľa prezidenta Nazarbajeva súčasné devízové zákonodarstvo umožňuje manipulovať zmluvnými podmienkami a vyhýbať sa zodpovednosti celé roky.** Takýmto spôsobom zadlženosť 27 tisíc zahraničnoobchodných zmlúv predstavuje 7,7 mld. \$.

Vážnym problémom v oblasti finančných tokov podľa prezidenta Nazarbajeva je skutočnosť, že **kazašské firmy držia vysoké finančné prostriedky na svojich zahraničných účtoch a nie v domácich bankách**, kde by sa s nimi dalo viac pracovať a investovať ich omnoho efektívnejšie. Uviedol aj konkrétne čísla: 18 firiem má na zahraničných účtoch 12,5 mld. \$. Ide predovšetkým o veľké nadnárodné spoločnosti z oblasti ťažby a spracovania nerastných surovín, v ktorých má štát značný podiel – firmy Тенгиз Шейройл (4,5 mld. \$), КазМунайГаз (3 mld. \$), spoločnosti spravujúce plynovody Азиатский газопровод (1 mld. \$) a Бейнеу — Шымкент (100 mil. \$).

Paradoxné pritom je, že tento trend možno pozorovať aj u firiem, ktoré sú plnou mierou kontrolované štátom. Za prvý polrok 2017 tieto subjekty zvýšili objem financií držaných na zahraničných účtoch z 2 mld. \$ na 6 mld. \$. Nazarbajev preto vyzval vládu, ako akcionára v týchto štátnych firmách, aby urýchlene prijala konkrétne opatrenia na vyriešenie uvedených problémových účtov. Vážnosť svojej výzvy umocnil vyhlásením „Pokiaľ tak neurobite, upozorňujem pred celým Kazachstanom, že potom začnem inak pracovať nad tým, aby sa

peniaze vrátili. No vy tu už nebudete! Spoločnosť vám vytvorila podmienky zarobiť cez firmu tieto peniaze a vy pred ňou schovávate kazašské peniaze? Stačilo!“ Podľa Nazarbajeva je bezpečnejšie držať peniaze v Kazachstane a v tejto súvislosti pochválil niekoľko podnikateľov, ktorí investujú peniaze doma. Spomenul N. Smagulova (stavia obchodno-zábavné centrá v Almaty a Astane), B. Utemuratova (výstavba 5* hotela Ritz-Carlton v Astane) a T. Kulibajeva (výstavba 5* hotela St. Regis v Astane).

Vládny program „Digitálny Kazachstan“

Základným poslaním nového vládneho programu „Digitálny Kazachstan“ je zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva a konkurencieschopnosti hospodárstva krajiny na základe aktívneho využívania a rozvoja digitálnych technológií. Realizácia programu je naplánovaná v dvoch smeroch: „digitalizácia existujúcej ekonomiky“ v strednodobom časovom horizonte a „vytvorenie digitálneho priemyslu budúcnosti“ v dlhodobej perspektíve. Program obsahuje 120 opatrení, ktoré umožnia sformovať základy digitálneho sektora ako nového odvetvia ekonomiky a budú realizované 5 smermi:

- digitalizácia jednotlivých odvetví hospodárstva,
- prechod na digitálnu ekonomiku,
- realizácia digitálnej Hodvábnej cesty,
- rozvoj ľudského kapitálu,
- vytvorenie inovačného ekosystému.

Výsledkom prijatých opatrení v rámci projektu digitalizácie Kazachstanu by malo byť okrem celkového rastu produktivity práce, vyššej životnej úrovne aj **vytvorenie 300 tisíc nových pracovných miest do r. 2022 vďaka digitalizácii**, zvýšenie podielu používateľov internetu na 82 % a rast digitálnej gramotnosti obyvateľstva na 83 %. Realizácia uvedeného programu je zároveň kľúčovým faktorom dosiahnutia hlavného cieľa stanoveného prezidentom N. Nazarbajevom v „**Stratégii Kazachstan 2050**“, podľa ktorého by sa **Kazachstan mal do r. 2050 zaradiť medzi 30 najviac konkurencieschopných krajín sveta.**

Súkromný sektor sa rozmáha

Prezident N. Nazarbajev pri príležitosti štátneho sviatku, Dňa nezávislosti 16.12., uviedol, že za 26 rokov sa Kazachstanu podarilo vytvoriť pevný základ pre zabezpečenie udržateľného rozvoja do budúcnosti a prvýkrát v histórii bola sformovaná súkromná podnikateľská sféra, kde viac ako 1,2 mil. osôb zabezpečuje 25 % tvorby HDP. V rámci diverzifikácie ekonomiky bolo iba za ostatných 7 rokov rozvinutých 24 nových priemyselných odvetví. Za najdôležitejšie udalosti roku 2017 na medzinárodnej scéne prezident Nazarbajev označil organizáciu medzinárodnej výstavy EXPO Astana 2017 (10.06.-10.09.), historický summit ŠOS (Šanghajská organizácia spolupráce, 09.06.), prvý summit pre vedu a techniku OIS (Organizácia islamskej spolupráce, 10.09.), svetovú Univerziádu (29.01—08.02.) a mierové rozhovory o Sýrii.

Nový minister poľnohospodárstva

Premiér B. Sagintajev uviedol 16.12. do funkcie nového ministra poľnohospodárstva U. Šukejeva. Ako uviedol, pred rezortom poľnohospodárstva stoja teraz veľmi dôležité úlohy, má sa stať novým „drajverom“ ekonomiky krajiny s dôrazom na zvýšenie podielu spracovania poľnohospodárskej produkcie, rast výnosnosti, produktivity práce a exportnej výkonnosti. Nový minister preberá rezort poľnohospodárstva v jeho mierne rastovej fáze; objem produkcie tovarov a služieb za január-november 2017 dosiahol 3 880,3 mld. ₸, čo

v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 2,3 %. Vyšší podiel mala rastlinná výroba (2 268,7 mld. ₸), tržby za tovary v živočíšnej výrobe dosiahli 1 599,7 mld. ₸). Sektor služieb v poľnohospodárstve zatiaľ nie je výraznejšie rozvinutý, jeho tržby v uvedenom období dosiahli 11,9 mld. ₸.

Ukončenie stávky baníkov

Stávka 680 baníkov spoločnosti ArcelorMittal Temirtau v Karagandijskej oblasti, ktorí 11.12. odmietli vyfarať na povrch z 8 banských prevádzok, skončila 15.12. dohodou s vedením regiónu a samotnej spoločnosti, ktorá stiahla svoju hrozbu trestného a administratívneho postihu štrajkujúcich zamestnancov a navrhla zvýšenie miezd zamestnancov pracujúcich v podzemí o 30 % (baníci pôvodne žiadali zvýšiť mzdy o 100 %), ostatným budú platy zvýšené po vzájomnej dohode. Baníci okrem toho dostanú jednorazovú odmenu vo výške mesačného platu. O ich ďalšej požiadavke, ktorou bolo zníženie dôchodkového veku na 50 rokov, už v stanovisku vedenia spoločnosti nebola žiadna zmienka.

Zmrazenie 22 mld. \$ Národného fondu Kazachstanu

Banka Bank of New York (BNY) Mellon oznámila 21.12., že zmrazuje 22 mld. \$ aktív Národného fondu Kazachstanu (asi 40 % z jeho celkovej hodnoty vo výške 55 mld. \$), aby splnila požiadavku arbitrážnych súdov v Belgicku a Holandsku, na ktoré sa obrátili kreditori žiadajúci sumu 500 mil. \$. Ministerstvo spravodlivosti Kazachstanu vo svojom stanovisku z 22.12. uvádza, že zmrazenie prostriedkov Národného fondu Kazachstanu je porušením zmluvných vzťahov zo strany banky BNY Mellon. Ide pritom o 5 rokov starý súdny proces voči kazašskej vláde iniciovaný moldavským podnikateľom Anatolijom Statim, jeho synom Gabrielom Statim a ich spoločnosťami Ascom Group S.A. и Terra Raf Trans Trading Ltd s požiadavkami vo výške 4 mld. \$. Pritom ešte v decembri 2013 arbitrážny súd v švédskom Štokholme priznal Statimu náhradu škody vo výške 500 mil. \$. Celý proces sa potom ťahal až do októbra 2017, keď Najvyšší súd Švédska zamietol odvolanie kazašskej strany.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie:

Pripravuje sa výstavba nového petrochemického závodu

Minister energetiky K. Bozumbajev informoval 02.01.2018 o **vytvorení pracovnej skupiny, ktorá sa bude zaoberať možnosťou výstavby štvrtého petrochemického závodu v Kazachstane v priebehu nasledujúcich 4 rokov.** V r. 2018 bude vypracovaná technicko-ekonomická analýza týkajúca sa výstavby nového závodu na spracovanie ropy a od r. 2019 sa pristúpi k výberu strategického investora a samotnej výstavbe prevádzky. Dôvodom pre výstavbu nového petrochemického závodu v Kazachstane je hlavne rastúci domáci dopyt po pohonných hmotách, podporovaný aj vyšším zahraničným dopytom.

S nedostatkom pohonných hmôt zápasí Kazachstan dlhodobo, hoci sa o tom veľa nehovorí. V roku 2017 boli problémy so zásobovaním benzínových staníc v septembri a októbri, sprevádzal ho rast cien benzínu, nedostatok leteckého paliva avizovali aj letecké spoločnosti, ale všetko sa nakoniec vyriešilo vďaka zvýšeným dodávkam ruských pohonných hmôt. Odhaduje sa, že závislosť Kazachstanu od dovozu pohonných hmôt zo zahraničia dosahuje 30 %, v októbri 2017 ale prekročila úroveň 50 %, keď v niektorých mestách (Astana, Almaty) sa benzín dokonca predával na prídel. Cena dovážaného benzínu je pritom o 10-15 % vyššia, ako u domácich výrobkov.

Export ropy sa zvyšuje, okrem Číny

Za 9 mesiacov r. 2017 exportoval Kazachstan 50,7 mil. ton ropy, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 7,6 %. Príjmy z predaja ropy na zahraničných trhoch dosiahli 19,2 mld. \$ a vďaka vyšším výkupným cenám vzrástli o 36,6 %. Rast exportu zaznamenávajú všetky hlavné teritória odbytu (Taliansko, Francúzsko, Švajčiarsko), okrem Číny, kam bola vyvezená ropa za 567,7 mil. \$ (pokles o 7,2 %). Najväčším odberateľom kazašskej ropy je Taliansko, kam bolo v uvedenom období vyvezených 16 mil. ton suroviny (pokles o 1,8 %) v hodnote 6,2 mld. \$ (nárast o 19,3 % vďaka vyšším svetovým cenám ropy). Plán ťažby ropy na r. 2017 predstavuje 85,5 mil. ton oproti 78 mil. ton v minulom roku.

Pokles ťažby uránu

Vedenie národnej spoločnosti Kazatomprom oznámilo, že v nasledujúcich 3 rokoch plánuje znížiť objem vyťaženeho uránu o 20 %, plán na r. 2018 predstavuje 23 tis. ton.

4. Doprava / tranzitné koridory / Hodvábna cesta / projekt OBOR

Ratifikácia dohody s EBRD o výstavbe cestnej siete

Prezident N. Nazarbajev podpísal 15.12. Zákon Kazašskej republiky o ratifikácii listu o dohode medzi Kazašskou republikou a EBRD týkajúceho sa doplnení č. 2 k úverovej zmluve č. 7681-KZ (projekt rozvoja cestnej siete Juh-Západ: Medzinárodný tranzitný koridor Západná Európa-Západná Čína (ЦАРЭС 1b a 6b) medzi Kazašskou republikou a EBRD. Na základe uvedeného dokumentu bude do dohody zahrnutá výstavba ďalších cestných úsekov Kurty-Burylbajtal (Курты-Бурылбайтал) a Uzynagaš-Otar (Узынагаш-Отар). Realizácia projektu bude zabezpečená z prostriedkov EBRD (271,3 mil. \$) a spolufinancovaná zo štátneho rozpočtu (47,9 mil. \$). Rozvoj cestnej siete je súčasťou vládneho programu rozvoja infraštruktúry "Нурлы жол" na roky 2015 – 2019.

Rast podnikateľskej aktivity na východnej hranici s Čínou

Za 11 mesiacov r. 2017 bolo v pohraničnom čínskom meste Chorgos na východe Kazachstanu zaregistrovaných 11,875 tisíc nových podnikateľských subjektov. Hlavným dôvodom rastúceho záujmu čínskych firiem o pôsobenie v pohraničí s Kazachstanom je preferenčný režim, ktorý čínska vláda poskytuje v rámci projektu OBOR (One Belt One Road, po rusky „Один пояс, один путь“). 28.11.2017 tu bolo oficiálne otvorené cezhraničné finančné centrum „Chorgos Nová Hodvábna cesta (Хоргос Новый Шелковый путь), ktorého cieľom je stať sa medzinárodným finančným centrom v rámci ekonomického koridoru Hodvábnej cesty. Okrem toho tu pôsobí Čínsko-kazašské medzinárodné centrum pohraničnej spolupráce Chorgos (Китайско-казахстанский международный центр приграничного сотрудничества /МЦПС/ "Хоргос, <http://www.mcps-khorgos.kz/>), ktoré bolo vytvorené v r. 2012.

Leteckým spoločnostiam sa darí

Kazašské letecké spoločnosti zaznamenávajú v súčasnosti svoje najúspešnejšie obdobie za ostatných 5 rokov. Za 11 mesiacov r. 2017 prepravili 6,8 mil. pasažierov, čo je o 22 % (1,3 mil. osôb) viac, ako v rovnakom období predchádzajúceho roka. Celkové tržby z osobnej leteckej prepravy dosiahli 266,4 mld. ₸ pri medziročnom náraste o 26,4 %. Situácia pred rokom bola pritom charakterizovaná miernym nárastom tržieb (kvôli poklesu výmenného kurzu národnej meny) pri prakticky nezmenenom počte prepravených osôb. Kľúčovým momentom, ktorý zabezpečil podstatný nárast osôb prepravovaných kazašskými leteckými spoločnosťami, bola organizácia medzinárodnej výstavy EXPO Astana. Za 9 mesiacov r.

2017 Kazachstan navštívilo 5,8 mil. zahraničných turistov, čo možno hodnotiť ako úspech, nakoľko priemerná celoročná návštevnosť za ostatných 5 rokov sa pohybovala na úrovni 5 mil. osôb.

Posilňovanie južnej vetvy prepravného koridoru Ázia - Európa

V rámci budovania dopravného-logistického systému Kazachstanu a rozširovania jeho kapacity bola 06.12. oficiálne uvedená do prevádzky **prvá časť trajektu pre nákladnú automobilovú prepravu Kuryk v Mangistauskej oblasti**. Prístav Kuryk (v r. 2017 tu bolo prepravených 1,2 mil. ton nákladu, nový terminál umožní zvýšiť kapacitu o ďalšie 2 mil. ton) považuje Kazachstan za kľúčovú súčasť transkaspického prepravného koridoru, ktorý smeruje zo suchého prístavu Хоргоc — Восточные ворота (východná hranica s Čínou) do Turecka a krajín južnej Európy. Súčasťou tohto prepravného koridoru je aj nedávno otvorená železničná trať Baku-Tbilisi-Achalkali-Kars.

Situácia v nákladnej železničnej doprave je konsolidovaná

Národná železničná dopravná spoločnosť KTŽ (Казахстан темир жолы, КТЖ - Грузовые перевозки) prepravila za 11 mesiacov r. 2017 o 9,9 % viac nákladov, ako v rovnakom období predchádzajúceho roka. Objem tovarov určených na export po železnici sa zvýšil o 12 %, najviac smerom na Turkmenistan (31 %), Čínu (18 %), Ruskú federáciu a Uzbekistan (12 %), Kirgizsko (10 %). Objem prevozu tovarov importovaných po železnici do Kazachstanu sa v uvedenom období zvýšil o 17 %. Najvyšší rast bol v dovoze tovarov z Číny (21 %), Uzbekistanu (18 %), Ruskej federácie (17 %); dovoz cez prístav Aktau sa zvýšil o 44 % a cez železničnú stanicu Bolašak o 70 %. Spoločnosť KTŽ zároveň informovala, že **za 11 mesiacov r. 2017 bol zaznamenaný 1,5-násobný rast počtu organizovaných kontajnerových vlakov v smere Čína-Európa a 1,9-násobný rast kontajnerovej prepravy nákladov v smere Európa-Čína.** Hlavný rast objemu prepravovaného tovaru bol zaregistrovaný na trase Čcheng-tu (Čína)-Dostyk (Kazachstan)-Lodž (Poľsko).

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / vzťahy s EÚ

25. výročie nadviazania diplomatických vzťahov so SR

Ministerstvo zahraničných vecí Kazachstanu zverejnilo 1. januára 2018 na svojej webovej stránke **Komuniké pri príležitosti 25. výročia nadviazania diplomatických vzťahov so Slovenskou republikou.** Uvádza sa v ňom, že za 25 rokov priateľstva a partnerstva medzi našimi krajinami bol nadviazaný dôverný politický dialóg, boli vytvorené priaznivé podmienky pre rozvoj obchodno-ekonomickej a kultúrno-humanitárnej spolupráce, bola rozšírená zmluvno-právna základňa. V oblasti ekonomickej spolupráce prioritnými smermi sú energetika, strojársky priemysel, elektrotechnika, poľnohospodárstvo, farmaceutický priemysel, rozvoj dopravnej infraštruktúry, vzdelávania a cestovného ruchu.

Text komuniké:

<http://www.mfa.kz/kz/content-view/kommunike-po-slucau-25-letia-ustanovlenia-diplomaticeskih-otnosenij-mezdu-respublikoj-kazahstan-i-slovackoj-respublikoj>

Návrh Konvencie o právnom statuse Kaspického mora

Ministri zahraničných vecí 5 krajín hraničiacich s Kaspickým morom a na stretnutí v Moskve 04.-05.12. dohodli o návrhu konvencie pokrývajúcej rozdelenie a využitie Kaspického mora. **Konvencia o právnom statuse Kaspického mora by mala byť následne podpísaná počas 5. Kaspického summitu v Kazachstane v r. 2018.** Návrh konvencie pokrýva rozdelenie morského dna Kaspického mora, tranzit do iných morí, oceánov a späť, ako aj námorný režim v teritoriálnych a vnútrozemských vodách, podmorské káble a potrubia ukladané na dne

Kaspického mora. Návrh dokumentu, na ktorom sa pracovalo 20 rokov, definuje základné princípy spolupráce krajín hraničiacich s Kaspickým morom, implementáciu vojenskej spolupráce a ekonomických aktivít spojených s rozvojom biologických zdrojov, morského dna, podložia, navigácie, ochrany životného prostredia a morského vedeckého výskumu.

Očakáva sa, že konvencia umožní vyhnúť sa nedorozumeniam vo vzťahoch kaspických krajín, ktoré vznikali v minulosti kvôli rozličnému výkladu zákonov o Kaspickom mori.

V štádiu prípravy je taktiež návrh protokolov k Dohode o spolupráci v oblasti bezpečnosti v Kaspickom mori, ktoré budú podpísané počas nadchádzajúceho Kaspického summitu v Kazachstane. Pripravené boli už návrhy protokolov o boji proti pytliactvu, zaručení bezpečnosti navigácie, boji proti terorizmu, organizovanému zločinu a nelegálnemu pašovaniu drog. Zmluvné strany rovnako pripravujú návrhy protokolov k Rámcovej konvencii o ochrane morského prostredia Kaspického mora, vrátane Protokolu o posúdení environmentálnych dopadov v cezhraničnom kontexte s cieľom zaručiť environmentálnu bezpečnosť v regióne Kaspického mora. Kazachstan verí, že vyriešenie právnych otázok týkajúcich sa Kaspického mora umožní optimalizovať využívanie jeho prírodných zdrojov a geografickej polohy, podporí námornú lodnú dopravu v súlade s jeho rozvojovým programom Nurly Žol.

Viac info:

http://www.noveslovo.sk/c/Nove_geopoliticke_pocasi_nad_Kaspickym_morom

Aktivity Kazaško-maďarského fondu priamych investícií

Dôležitým nástrojom finančnej podpory aktivít maďarských firiem je Kazaško-maďarský fond priamych investícií, ktorý 07.12. informoval o svojej ďalšej investícii do agropriemyselného sektora Kazachstanu. Je ňou modernizácia závodu na spracovanie mlieka v Akmolinskej oblasti, ktorého súčasťou bude aj chovná stanica pre 1,5 tisíc kusov hovädzieho dobytku. Zaujímavosťou projektu je, že jeho súčasťou bude aj dovoz nových plemien dojnic z Maďarska s vysokou dojivosťou. Kazaško-maďarský fond priamych investícií bol vytvorený v r. 2015, jeho národným správcom v Kazachstane je KazAgro v spolupráci s maďarskou eximbankou HungarianExport-ImportBank. Hlavnou úlohou fondu je financovanie poľnohospodárskych projektov na území Kazachstanu; najväčším projektom v r. 2017 bola výstavba skleníkového komplexu s plochou 20 ha v Akt'ubinskej oblasti v celkovej hodnote 12 mil. \$.

Nový protokol o spolupráci s EBRD

Zástupcovia EBRD a kazašskej vlády podpísali 21.12. protokol o hlavných oblastiach spolupráce na nasledujúce 3 roky. Účelom dokumentu, ktorý nadväzuje na Rámcovú dohodu o partnerstve medzi Kazachstanom a EBRD z mája 2014, je pokračovať v spoločnej snahe prilákať ďalšie investície, podporiť rozvoj finančného sektora a malého podnikania, stimulovať podnikateľské aktivity a udržateľný rozvoj jednotlivých regiónov Kazachstanu a ich infraštruktúry. Súčasťou protokolu sú aj nové oblasti spolupráce ako rozvoj zelenej ekonomiky a obnoviteľných zdrojov energie, podpora zvyšovania konkurencieschopnosti na globálnej úrovni, rozvoj ľudského kapitálu, príprava na ďalšiu vlnu privatizácie. EBRD patrí medzi najvýznamnejších inštitucionálnych investorov v Kazachstane, kde doposiaľ investovala viac ako 7,3 mld. € do rozvoja hospodárstva s dôrazom na jeho diverzifikáciu a podporu súkromného sektora.

Spolupráca s Izraelom v oblasti bojovej techniky

Podľa informácie Ministerstva obranného, leteckého a kozmického priemyslu zo 07.12. bola vyrobená **prvá séria kolesových obrnených vozidiel ALAN pre potreby domácich**

silových zložiek. Vozidlá s kapacitou 11 osôb a 3. stupňom ochrany STANAG 4569 sú výsledkom spolupráce kazašskej spoločnosti Казахстан Парамант Инжиниринг (КПИ) s izraelskou firmou Plasan. Spoločnosť КПИ je spoločným podnikom firmy Парамант групп» (ЮАР) a štátneho podniku Казахстан инжиниринг (<http://ke.kz/>, hlavný partner v oblasti obchodu so špeciálnou technikou, výrobnou kooperáciou), ktorý patrí pod správu rezortu obrany Kazachstanu. Nové obrnené vozidlá sú určené predovšetkým pre domáce silové zložky a budú sa vyrábať v rôznych konfiguráciách (prieskumné, veliteľské vozidlo, vozidlo pre špeciálne zložky s rozličným stupňom výzbroje).

Zasadnutie medzivládnej komisie s Azerbajdžanom

Na 14. zasadnutí medzivládnej komisie kazaško-azerbajdžanskej pre hospodársku spoluprácu, ktorá sa uskutočnila v Baku 09.12., bola podpísaná nová cestovná mapa ďalšieho rozvoja obchodno-ekonomických vzťahov medzi Kazachstanom a Azerbajdžanom na roky 2018-2020. Medzi najperspektívnejšie oblasti spolupráce podľa kazašskej strany bola zaradená doprava, energetika, poľnohospodárstvo, železničné strojárstvo a cestovný ruch. Spolupredseda za kazašskú stranu, minister energetiky K. Bozumbajev, zároveň informoval o záujme diverzifikovať trasy pre export ropy a zemného plynu na svetové trhy cez územie Azerbajdžanu. V oblasti obchodnej spolupráce si strany dali za cieľ do r. 2020 dvojnásobne zvýšiť celkový objem vzájomného obchodu.

EP ratifikoval dohodu EPCA

Európsky parlament ratifikoval 12.12. Rozšírenú dohodu o partnerstve a spolupráci medzi Kazachstanom a EÚ (EPCA, Enhanced Partnership and Cooperation Agreement), ktorá je prvou dohodou svojho druhu uzatvorenou medzi EÚ a krajinou Strednej Ázie. EPCA bola podpísaná v Astane 21.12.2015 a predbežne je uplatňovaná od 01.05.2016. Doposiaľ ju ratifikovalo 18 krajín EÚ (SR 30.09.2016). Spolupráca s Kazachstanom v novom formáte podporí aktivity v 29 oblastiach spoločného záujmu, hlavne v zahraničnom obchode, energetike, udržateľnom rozvoji a tiež v otázkach bezpečnosti, boja proti terorizmu a zákazu šírenia zbraní hromadného ničenia. Text EPCA:

https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/enhanced_partnership_and_cooperation_agreement.pdf

Spolupráca s Turkménskom v kozmickej oblasti

Podľa informácie Ministerstva obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu zo 06.12. sa v súčasnosti pripravuje nové memorandum o spolupráci medzi Kazachstanom a Turkmenistanom v kozmickej oblasti. Obidve strany sa už dohodli na výmene skúseností vo využívaní kozmických komunikačných systémov (systém KazSat). Turkménska strana prejavila záujem o využitie údajov dištančného zónovania zemského povrchu v oblasti vedeckého výskumu a praktického využitia v jednotlivých oblastiach ekonomiky. V priebehu r. 2017 došlo tiež k recipročným návštevám kozmických agentúr oboch krajín s cieľom oboznámiť sa s infraštruktúrou pre kozmický výskum – Kazachstan má dve vedecké pracoviská pre prieskum kozmu v Astane a v Almaty (<http://www.rcsc.kz/>).

6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ):

Od 1. januára 2018 platí nová colná legislatíva

Dva nové colné kódexy nadobúdajú platnosť od 1. januára 2018 – prvým je Colný kódex Kazašskej republiky a druhým Colný kódex EEÚ. Kazachstan zavádza informačný systém ASTANA-1 pre elektronické deklarácie, ktorý je založený na automatizovanom systéme pre colné údaje ASYCUDA. Tento program bol pripravovaný od r. 2015, keď Kazachstan podpísal príslušnú dohodu s UNCTAD. V súčasnosti až 94 % všetkých colných procedúr

predstavujú vývozno-dovozné operácie, vývoz samotný sa podieľa 18 %. Očakáva sa, že elektronizácia vývozných operácií bude zavedená veľmi rýchlo, dovozné prípady sa začnú elektronicky riešiť od 1. februára 2018.

Pohyb tovarov medzi krajinami EÚ bude deklarovaný hlavne elektronickou formou. Deklarácia v papierovom formáte bude uskutočňovaná v mimoriadnych prípadoch, napr. pri tranzite tovarov, tovarov osobnej potreby alebo pri poruchách elektronického systému. Okrem toho podnikatelia exportujúci svoju produkciu budú mať možnosť úhrady colných poplatkov na splátky alebo s odkladom. Automatizácia colných procedúr zároveň umožní úsporu drahocenného času, ak doposiaľ colné vybavenie tovaru na hranici trvalo prakticky jeden deň, **teraz sa celá procedúra skrúti na 4 hodiny.** Odhaduje sa, že automatizácia procesov ušetrí firmám ročne 4 mld. € na tranzitných poplatkoch (ročne sa predkladá asi 264 tis. žiadostí o tranzitné povolenia, poplatok u brokerov predstavuje 10-20 tis. €). Nový kódex právne potvrdzuje to, že účastník zahranično-obchodnej operácie, ktorý má elektronický podpis, môže svoje aktivity realizovať cez internet.

ASTANA-1 je multifunkčný komplexný informačný systém, ktorý zabezpečuje vhodné podmienky pre spoločnosti realizujúce zahraničnoobchodné aktivity a umožňuje automatické monitorovanie celého procesu colného vybavovania od chvíle predloženia predbežnej informácie po kontrolu po uvoľnené tovaru do obehu. Elektronizácia celého procesu pritom znižuje rizikové miesta, kde by mohlo dochádzať ku korupčnému správaniu, pretože minimalizuje priamy kontakt medzi účastníkmi obchodnej operácie a colným úradom. Súčasťou programu je aj jednotné informačné miesto pre dovozné a vývozné operácie, ktorého úlohou je znížiť podstatnou mierou čas nevyhnutný na colné procedúry a celkovo ich zjednodušiť.

Informačný systém ASTANA-1 je vypracovaný v súlade s normami Colného kódexu EÚ, jeho hlavný rozdiel oproti súčasnému systému colného vybavovania je v tom, že dochádza k zníženiu počtu informačných systémov, zavádza sa možnosť elektronickej bezpapierovej deklarácie, automatické uvoľnenie do obehu a automatická registrácia. Pre 9 colných dokumentov bude zavedený systém jedného okna, 7 z nich patrí do kompetencie rezortu poľnohospodárstva, 1 do zdravotníctva a 1 dokument poskytujú inštitúcie patriace pod Výbor pre technickú reguláciu a metrológiu Ministerstva pre investície a rozvoj Kazachstanu. Uvedených 9 dokumentov predstavuje 80 % všetkých povolení vyžadovaných počas colného konania.

Aktuálne informácie o colnej problematike (KEDEN, Colný informačný portál Kazachstanu): <http://keden.kz/>

Jednotná colná tarifa EÚ: http://keden.kz/ru/Edinii_tamojenii_tarif_EES.php

Stabilizácia situácie na spoločnej hranici s Kirgizskom

02.12. bola podpísaná cestovná mapa, ktorá rieši problémy vzniknuté na kazaško-kirgizskej hranici po tom, ako pred necelými dvomi mesiacmi (10.10.) zaviedol Kazachstan zvýšenú kontrolu na svojej strane, na čo Kirgizsko reagovalo podaním sťažnosti na WTO a EÚ. Dokument obsahuje 50 bodov, ktoré by mali vyriešiť vzniknuté problémy v oblasti fyto-sanitárnej a veterinárnej kontroly na spoločnej hranici.

Antidumpingové clo voči dovozom čínskych rúr cez Malajziu

Kolégium Eurázijskej ekonomickej komisie uvalilo 13.12. antidumpingové clo voči dovozom bezšvových rúr z nehrdzavejúcej ocele, ktoré sú do EÚ dovážané z Malajzie. Vyšetrovaním

bolo totiž zistené, že v Malajzii sa tieto rúry vôbec nevyrábajú a krajina sa aj napriek tomu stala v r. 2016 významným dodávateľom rúr z nehrdzavejúcej ocele do krajín EEÚ, vrátane Kazachstanu a Kirgizska. Objem dodávok predstavoval 1,4875 tis. ton, čo bolo 32,7 % celkového dovozu rúr do EEÚ. V apríli 2017 v súvislosti so zverejnením informácie o tom, že čínske rúry (zaťažené zvýšeným clom vo vzťahu k EEÚ) sú nepriamo exportované do EEÚ cez Malajziu, bolo začaté antidumpingové konanie. Export čínskych rúr do EEÚ za dumpingové ceny mal negatívny vplyv na domáce výrobné odvetvie, ktoré zaznamenalo pokles zisku o 19 % a produkcie o 2,7 %.

Zdroj: Kapital KZ, 24 Chabar, Finprom KZ, Forbes KZ, Ranking KZ, Akorda KZ, Kazinform, Tengrinews, Energyprom KZ, Kazakhstan Today, Kaznews, Astana Times, Ministerstvo zahraničných vecí KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Zona KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národnej ekonómie KZ, Ministerstvo obranného, leteckého a kozmického priemyslu KZ, Ministerstvo financií KZ

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 03.01.2018